

Landgoedwandeling Arnhem

Auteur: Marycke Naber

Zeven heuvelachtige voormalige landgoederen rond Arnhem

Al gauw loopt de wandeling door Park Sonsbeek, met onder meer de Stadsvilla, Steile Tuin en een voormalige ijskelder. Daarna volgt Zypendaal, met de Vlindertuin, Huis Zypendaal, tegenwoordig een museum, en Gulden Bodem, de voormalige overtuin daarvan. Hoog Erf, Warnsborn (met landhuis) en Vijverberg (met sprengbeken, vijvers en kabouterdorp het Klopje) waren tot 1580 in bezit van klooster Mariënborn. Daarna loop je over Boschveld met een theekeoepel uit het interbellum. Op landgoed Mariëndaal heeft het voormalige klooster Mariënborn gestaan. Je komt een grafzerk en de oorspronkelijke plek daarvan tegen. Ook loop je door de Groene Bedstee en langs het landhuis, een vijver en een Christuskeoepel. Na theeschenkerij Klein Mariëndal loop je door de voormalige arbeiderswijk Lombok, langs Museum Arnhem met beeldentuin en via een fietsbrug over het spoor terug naar het station. 65 % onverhard.

Routebeschrijving

Verlaat het station aan de Sonsbeekzijde, loop RD bij de verkeerslichten en ga RA.

1. Ga de 1e straat scherp LA, Brantsenstraat, op de Y-splitsing schuin RA en houd rechts aan. Steek na huisnr. 11 LA de straat over en loop RD over het tegelpad. Steek daarna de straat over en loop RD, Bouriciusstraat. Steek de drukke Zypendaalseweg over, ga RA en meteen scherp LA over de klinkerweg Park Sonsbeek in.
2. Bij bezoekerscentrum Molenplaats ga je RA en bij de Witte Molen LA. Loop schuin RA over het grindpad langs de Sint Jansbeek. ('Sonsbeek' is vermoedelijk een verbastering daarvan.) Ga voor Grand Café Aan de Beek bij het Nederlands Watermuseum RA over de brug en vervolg het pad. Na de volgende brug ga je RA, daarna RA over de boogbrug en het asfaltpad. Ga het 1e pad LA, meteen RA, met het Lorentz-monument aan je linkerhand. Houd op de Y-splitsing links aan en loop op de kruising RD, met Stadsvilla Sonsbeek uit 1744 aan je rechterhand.
3. Op de driesprong ga je LA, met lunchrestaurant Ketelhuis Sonsbeek aan je linkerhand. Loop aan het eind van het asfaltpad RD de Steile Tuin in. Bij het meerdelige kunstwerk 'Hemels Geschenk' van Hans Hovy ga je RA over het grindpad, na de bocht naar links RA door het metalen hek. Ga RA over het brede asfaltpad en al gauw scherp LA over het bospad. Loop op de kruising RD (pad meteen naar links negeren), ga aan het eind LA. Voorbij de trap omhoog ga je bij de vijver LA naar beneden langs het houten hekwerk, met de ijskelder aan je linkerhand, zie het infobord.

4. Loop de trap af, ga RA over het asfaltpad langs de vijver met 'Skies captured' (de zon en de planeten) van Henrietta Lehtonen, houd op de viersprong links aan naar de monumentale bank. *Deze is in 1928 geplaatst ter herinnering aan directeur Gemeentewerken Tellegen, die ervoor heeft gezorgd dat de Gemeente Arnhem in 1899 Sonsbeek heeft aangekocht.* Ga hier schuin RA, langs de Grote Vijver, eens een stuwmeer voor een watermolen. Ga het 1e pad schuin LA, na de vlonder LA, daarna meteen schuin RA omhoog. *(Als je naar brasserie De Boerderij wilt, loop dan rechtdoor.)*
5. Steek na de afsluitboom de asfaltweg over, loop RD door het witte hek van de vlindertuin. Ga op de driesprong schuin RA en houd steeds links aan om de heuvel heen (zijpaden negeren) tot de T-splitsing bij het vlinderbordje. Ga daar LA en vervolgens (bij het infobord over de tuin) RA door het hek. Op de asfaltweg ga je RA, aan het eind schuin RA. Volg de weg naar links langs een boerderij, daar een grindpad, verderop een bospad. Ga op de Y-splitsing schuin LA en houd links aan (aanvankelijk langs de afrastering), paden naar rechts negeren.
6. Steek het asfaltpad over en loop RD. Trap naar links negeren, ga daar mee met de bocht naar rechts. Bij het infobord over de terrassen van Zypendaal ga je LA de trap af, beneden RA langs de vijver. Ga het 1e pad LA en meteen schuin RA langs het tuinbeeld 'Asklepios, Hygieia en Telesphoros' bij de vijver (met aan het eind het gouvernementshuisje). Ga aan het eind van het pad schuin RA, over de beukenlaan, na het gouvernementshuisje op de kruising LA over het asfaltpad, aan het eind schuin RA. Je passeert Huis Zypendaal uit 1764, tot 1926 bewoond door de familie Brantsen, met daar tegenover de voormalige oranjerie en het dito koetshuis. Volg de asfaltweg.
7. Steek de voorrangsweg over en loop LA over het parkeerterrein. *Je bevindt je op Park Gulden Bodem. Het gebied is in 1757 aangekocht door Hendrik Willem Brantsen en als overtuin gebruikt.* Loop aan het eind de trap op en volg het grindpad (kruisend pad negeren). Ga op de asfaltweg schuin RA en houd op de Y-splitsing rechts aan. *Aan je linkerhand zie je het monument van Sigurdur Gudmundsson op de plek van het voormalige jachthuis.* Loop op het kruispunt RD en houd daarna links aan. Ga op de kruising (voor het voormalige koetshuis) RA, verderop een bospad. Loop RD, pad schuin naar rechts negeren, ga na de kruising op de Y-splitsing schuin LA.
8. Ga aan het eind schuin LA, loop op de kruising (aan het eind van het losloopgebied) RD en ga aan het eind RA, Joris van der Haagenlaan. Ga na de hoek naar links voor de voorrangsweg RA langs het tankstation, steek dan LA de Bakenbergseweg over via het fietspad. Steek RA de voorrangsweg over bij de voetgangerslichten en ga meteen LA over het smalle pad. Aan het eind daarvan loop je schuin RA om de afsluitboom van Het Geldersch Landschap heen. *Je bevindt je op het Hoog Erf, tot 1580 in bezit van klooster Mariënborn, vanaf 1648 onderdeel van landgoed Warnsborn.* Volg de beukenlaan tot de zessprong, neem daar de tweede halfverharde weg van rechts.
9. Na een bocht naar links en naar rechts weg naar rechts negeren. Ga daarna bij een pad van links schuin RA over het bospad. Houd op de viersprong rechts aan over de brug (over de Beek op Warnsborn). Ga meteen daarna LA, dan het 1e pad schuin LA naar beneden, na nog een brug over de beek RA. Volg de beek tot de asfaltweg, ga daar RA. Na de zijweg ga je schuin LA over het onverharde pad.

10. Ga vlakbij de halfverharde weg LA, aan het eind van het pad LA. *(Op het parkeerterrein kun je RA door het klaphek naar de tuin van Warnsborn. Deze is, tenzij er een activiteit is georganiseerd, vrij toegankelijk).* Volg het parkeerterrein tot de asfaltweg. Daar zie je hotel-restaurant Groot Warnsveld aan je rechterhand. Loop RD over het halfverharde pad *(aan je rechterhand bevindt zich de Boskraam bij de picknicktafels)* en blijf RD lopen. Houd op de vijfsprong links aan, ga aan het eind van het pad RA.
11. Ga na een bocht naar links en naar rechts het 1e pad LA en loop bij de vijver aan je rechterhand RD over de brug. *Je bevindt je op landgoed Vijverberg, onderdeel van landgoed Warnsborn. Het is genoemd naar de vijvers in de sprengbeken.* Houd op de driesprong rechts aan en ga aan het eind (bij keuzepunt T41) RA. Na een brug over een sprengbeek heb je aan je rechterhand zicht op een grote vijver. Het pad kruist nog een sprengbeek, ga daarna op de kruising (bij keuzepunt T42) scherp LA langs de vijver.
12. Houd rechts aan en ga op de driesprong bij het kabouterdorp en de vijver schuin LA. Ga RA over de brug (over de Beek op de Vijverberg), daarna LA. Op de kruising ga je LA, op de driesprong (bij keuzepunt T44) RA langs de vijver. Houd daarna links aan en loop RD (kruisend pad negeren) tot de asfaltweg, ga daar RA. Steek de dubbele rijweg met links en rechts bushalte De Vijverberg over (kijk uit!) en loop RD over de doodlopende weg, verderop een fietspad.
13. Ga na de afsluitboom van landgoed Lichtenbeek het 1e pad met bordje landgoed Boschveld LA. Het beukenlaantje gaat over in een smal pad, ga op de vijfsprong LA. In de bocht naar links staat een voormalige theekoepel uit het interbellum aan je rechterhand. Ga op de kruising RA over de beukenlaan, steek aan het eind de asfaltweg over en loop RD langs een parkeerplaats. Je bevindt je op landgoed Mariëndaal.
14. Volg de asfaltweg naar links. Aan je linkerhand staat (bij keuzepunt T22) een grafzerk van het voormalige klooster Mariënborn opgesteld als 'stenen tafel'. Ga hier RA over de halfverharde weg naar beneden, dan de 1e beukenlaan LA en het 1e pad scherp RA omhoog, door de 'Groene Bedstee'. Volg de ruim 300 meter lange tunnelvormige beukenhaag uit 1865 RD tot het eind. Ga daarna (bij keuzepunt T12) schuin RA, op de zessprong schuin LA over de halfverharde weg. *Aan je rechterhand is door middel van een stalen poort de plek van het klooster aangegeven, zie het infobord erachter.*
15. Ga ter hoogte van Huis Mariëndaal uit ca. 1735 LA de trap af en na de brug (over de Klingel- of Slijpbeek) LA over de volgende brug. Ga bij de vijver LA, loop eromheen, houd links aan en ga RA over de brug. Neem op de vijfsprong het 2e pad van rechts omhoog en loop op de Y-splitsing schuin RA verder omhoog. Neem op de vijfsprong het 2e pad van rechts.
16. Ga bij de Christuskoepel uit 1940 LA, aan het eind RA over de halfverharde weg naar beneden. Pad naar links negeren, ga de 1e weg LA en RA langs theehuis Hoeve Klein Mariëndal, oorspronkelijk boerderij Diependal. Ga na het terras schuin LA over het tegelpad, aan het eind LA over de asfaltweg (Diependalseweg). Aan het eind ga je RA (Heijenoordseweg), volg na de bocht naar links het asfaltpad aan de rechterkant van de weg.

17. Ga aan het eind RA over de spoorbrug, loop op het kruispunt RD, Oranjestraat (door de voormalige arbeiderswijk Lombok). Ga de 1e straat LA, Nassaustraat (*even RD bevindt zich cafetaria Mosselman*). Loop na het pleintje met bankjes en een oorlogsmonument RD, ga dan op het kruispunt RA (Mauritsstraat). Aan het eind ga je LA (Alexanderstraat), op het eind daarvan RA (Zwarteweg). Steek de Utrechtseweg over en ga LA. *Aan je linkerhand zie je het voormalige Elisabeths Gasthuis, een rooms-katholiek ziekenhuis uit 1878.*
18. Verderop ga je schuin RA over het klinkerpad langs bankjes en een oriëntatietafel (*van het uitzicht is - althans in de zomer - niets meer te zien*) en loop RD langs de weg. Ga voorbij het hekwerk van de villa RA de trap af, beneden bij een particulier begraafplaatsje LA de trap af, daarna schuin LA en volg het klinkerpad omhoog onder de nieuwe vleugel van Museum Arnhem door. Loop aan het eind RD langs de ingang van het museum en die van de beeldentuin met Café Pierre.
19. Ga al gauw, na huisnr. 72, LA over het fietspad, aan het eind LA langs de afsluitbomen over de klinkerweg. Aan het eind van het fietspad loop je RD langs de klinkerstraat, ga op de kruising LA over de fietsbrug. Aan het eind ga je meteen RA de trap af en RD naar het station, ingang Sonsbeekzijde.

Praktische informatie

Bezienswaardigheden

Bezoekerscentrum Molenplaats Sonsbeek, Zijpendaalseweg 24A, 026 445 0606, molenplaatssonsbeek.nl

De Witte Watermolen, Zijpendaalseweg 22, natuurcentrumarnhem.nl/locaties/witte-watermolen

Nederlands Watermuseum, Zijpendaalseweg 26-28, 026 445 2548, watermuseum.nl

IJskelder Sonsbeek, Tellegenlaan 7, natuurcentrumarnhem.nl/locaties/de-ijskelder

Huis Zypendaal, Zijpendaalseweg 44, 026 364 4645, glk.nl/zypendaal/huis-zypendaal

Museum Arnhem, Utrechtseweg 87, 026 303 1400, museumarnhem.nl

Eten en drinken

Bezoekerscentrum Molenplaats Sonsbeek, zie bij bezienswaardigheden

Grand Café Aan de Beek, Zijpendaalseweg 26, 06 2392 1209, grandcafeaandebeek.nl

Stadsvilla Sonsbeek, Tellegenlaan 3, 026 446 5200, stadsvillasonsbeek.nl

Ketelhuis Sonsbeek, Tellegenlaan 4, 026 446 5200, ketelhuissonsbeek.nl

Brasserie De Boerderij, Parkweg 2, 026 442 4396, brasserieboerderij.nl

Winkel en toilet tankstation Shell Hoogkamp, Bakenbergseweg 240, dgl. 24 uur geopend

Restaurant Trix, Schelmseweg 1a, 026 442 2273, restauranttrix.nl

Boskraam naast hotel-restaurant Groot Warnsveld, open: ieder weekend en in de schoolvakanties 10.30-17.00 bij droog weer (evt. informeren bij Groot Warnsveld: 026 445 5751)

Theehuis Hoeve Klein Mariendal, Diependalseweg 4, 026 379 6687, hoevekleinmariendal.nl

Cafetaria Mosselman, Oranjestraat 59, 026 442 4263, cafetariamosselman.nl

Café Pierre in Museum Arnhem, zie bij bezienswaardigheden

Diverse horecagelegenheden op station Arnhem Centraal

Openbaar vervoer

Station Arnhem Centraal

Na 4 km: bushalte Schelmseweg, bus 9, Arnhem CS - Schaarsbergen

Na 8 km: bushalte De Vijverberg, bussen 10 en 105 van en naar Arnhem CS, stoppen ook bij uitgang Sonsbeekzijde,

Na 11,5 km: bushalte Callunastraat, bus 10 naar Arnhem CS, stopt ook bij uitgang Sonsbeekzijde

Parkeren

Parkeergarage Centraal, Willemstunnel 1 (zuidzijde van Arnhem CS), 026 377 5925, p1.nl

Gratis parkeren:

P&R Arnhem Zuid

Parkeerplaats aan de Zijpendaalseweg t.h.v. Huis Zypendaal. Begin bij routenummer 7.

Parkeerplaats Mariendal, Schelmseweg 86, Oosterbeek. Begin bij routenummer 14.

Routebeschrijving, topografische kaart en GPS-track van deze wandeling vind je op Wandelzoekpagina: www.wandelzoekpagina.nl/wandeling/landgoedwandeling-arnhem/20949/. Reactie, opmerkingen en aanvullingen zijn welkom op Wandelzoekpagina.

In de rijk geïllustreerde wandelgids Romeinse Veldtochten beschrijft Marycke Naber zeven routes in het Limesgebied, de noordgrens van het Romeinse Rijk: langs reconstructies van Romeinse wegen, wachttorens en fundamenten van forten, en langs musea en dergelijke waar opgegraven Romeinse schatten te bezichtigen zijn. Historica Ester Smit heeft bij elk hoofdstuk boeiende themaverhalen geschreven over het dagelijks leven van de Romeinen en hun relatie tot de oorspronkelijke bewoners. De gids is te bestellen op www.gegarandeerdonregelmatig.nl.